

Aleg. 74

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem ustawy zmieniającej organizację publicznego pośrednictwa pracy.

Wysoki Sejmie !

Na posiedzeniu z dnia 13. marca 1907 r. powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby zbadał dokładnie braki w funkcjonowaniu publicznych Biur pośrednictwa pracy i ażeby na podstawie wyniku badań oraz zebranych doświadczeń przedstawił na najbliższej sesji odpowiednie wnioski, a gdyby tego potrzeba zachodziła, ewentualnie także wnioski, zmierzające do zmiany ustawy o publicznych Biurach pracy.“

Wydział krajowy po wszechstronnem rozpatrzeniu tej sprawy i opierając się na trzechletniem przeszło doświadczeniu, doszedł do przekonania, że częściowe środki zaradcze i częściowa reforma nie prowadziłyby do celu i że należy reorganizację Biur pośrednictwa pracy oprzeć na zupełnie innych podstawach. Wyrazem tego przekonania jest załączony projekt ¹/. ustawy, który znosi w całości dotychczas obowiązującą ustawę z dnia 16. marca 1904 nr. 56. dz. u. kraj.

Zasadnicze podstawy obecnej organizacyi są dwie: a) decentralizacya, b) oparcie o samorząd powiatowy. Przedłożony projekt natomiast przyjmuje zasadę centralizacyi i ukrajowienia Biur pośrednictwa pracy.

System dotychczasowy był teoretycznie dobrym, a także doświadczenia innych krajów i państw wskazują, że publiczne pośrednictwo pracy nadaje się w pewnych warunkach do wcielenia w samorząd lokalny. Potrzeby bowiem lokalnego targu pracy są punktem wyjścia dla działalności i organizacyi zakładów pośrednictwa pracy. Można tedy ze spokojem pozostawić inicjatywę w zakładaniu i troskę o prowadzenie publicznych Biur pracy organom lokalnego samorządu, gminom i powiatom.

Jednak doświadczenia zebrane w naszym kraju wykazały, że ten system u nas zawodzi. Zawodzi przedewszystkiem dlatego, że znaczny ruch emigracyjny wytwarza u nas odmienne i trudniejsze niż gdzieindziej warunki i zadania dla publicznego pośrednictwa, a co zatem idzie, powoduje potrzebę odmiennej organizacyi. Warunki lokalne przestały u nas przeważnie decydować o zapotrzebowaniu i podaży pracy. Ruch wychodzący wyprowadzając z kraju corocznie około 200.000 jednostek, wytwarza lokalny brak rąk roboczych, nieraz bardzo dotkliwy, zmusza gospodarstwa rolne do zmiany systemu robocizny, do zatrudniania robotników sezonowych, zmusza do liczenia się z tem, jakie warunki zarobkowe znajduje

robotnik w Niemczech lub Danii. Targ pracy lokalny zmienia się w krajowy, a nawet międzynarodowy.

Publiczne pośrednictwo pracy staje zatem wobec dwóch trudnych, poniekąd sprzecznych zadań: równoczesnego zajęcia się i zaopiekowania emigracją zarobkową i obsłużenia produkcji krajowej. Pośrednictwo poza granice kraju musi być w ten sposób przeprowadzonym, aby nie tamując normalnej emigracji zarobkowej, usuwało ujemne jej strony, zatem aby odbywało się w sposób jak najkorzystniejszy dla wychodźcy, a z jak najmniejszą szkodą interesu publicznego. Zapotrzebowanie produkcji krajowej we wszystkich jej działach musi być zaspokojonym bez względu na trudności, z którymi przyjdzie się spotkać. Zadaniu temu może podołać jedynie organizacja silna, sprężysta i jednolita. Taką nie jest organizacja obecna.

Doświadczenie wykazało, że Biura pośrednictwa pracy poszły w kierunku najmniejszego oporu: robotnik napierał o pracę za granicę, pracodawcy zagraniczni żądali robotników w ilościach przewyższających podaż. Pośredniczyć za granicę jest łatwo, w kraju trudno. Stąd w r. 1907 wykazały nasze Biura 20592 skutecznych pośrednictw za granicę, w kraju tylko czwartą część tego (5.564). Gospodarstwa krajowe żądały między innymi 7823 robotników sezonowych, otrzymały nie całą trzecią część tego -- 2357.

Nie można wprawdzie twierdzić, że Biuro pracy ponosi całą winę, jeżeli nie czyni zadość żądaniu interesowanych, jednak wyniki działalności Biur w zakresie pośrednictwa w kraju pozostawiają bardzo wiele do życzenia, a mogą i muszą być lepsze.¹⁾

Niezbędnym warunkiem reformy jest naprzód jednolitość organizacji, która może być osiągnięta tylko przez ukrajowienie Biur pracy i centralizację.

Sprawność poszczególnych Biur nie da się pomyśleć bez odpowiedniego personalu. Dzisiejszy personal nie stoi — pomijając wyjątki — na wysokości zadania. Nie można nawet powiedzieć, żeby to było winą Reprezentacji powiatowych. Powód bardzo często tkwi w braku potrzebnej siły finansowej. Rady powiatowe starają się opędzić koszta utrzymania Biura jak najmniejszymi środkami. Gdy głównym wydatkiem na Biuro jest wydatek na urzędnika, pojawia się naturalnie dążność pozyskania go jak najmniejszym kosztem lub zgoła bez kosztów. W pewnych więc powiatach nie przyjęto dla Biura żadnej osobnej siły, poruczając jego agendy jako dodatkowe zajęcie funkcyonaryuszom Wydziału powiatowego. W innych przyjęto osobnego funkcyonaryusza, lecz nie dano mu żadnej stałej płacy, lecz oddano mu tylko na własność opłaty wpływające od pracodawców. W ten sposób wytworzono autonomiczne agentury zamiast publicznych zakładów, mających spełnić pewną misję publiczną. Jeszcze w innych powiatach wyznaczono tak małą dotację dla funkcyonaryusza, że za tę cenę dało się pozyskać tylko kogoś z kwalifikacyami na dyetaryusza za ledwie. Poza Okręgowym Urzędem pracy w Krakowie niema obecnie ani jednego Biura, w którymby urzędnicy (jeżeli wogóle są) mieli zapewnioną przyszłość, a więc byli związani na stałe z instytucją, dla której mają pracować z zamiłowaniem i gorliwością. W tych warunkach nie ma też mowy o pozyskaniu ludzi z poziomem inteligencji i wykształcenia, odpowiadającym trudności zadania publicznego pośrednictwa w naszym kraju.

Niedostateczne siły finansowe samorządu powiatowego także z innego jeszcze punktu widzenia działają tu niekorzystnie. Jeżeli publiczne Biura mają spełnić swoje zadanie, muszą być odpowiednio do obszaru kraju liczne, a sieć ich musi

¹⁾ Dokładne szczegóły o wynikach działalności Biur pracy zawarte są w równocześnie przedłożonym Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniu Wydziału krajowego, do którego też odwołujemy się, nie chcąc tych szczegółów powtarzać.

być dostatecznie zwartą. Na 74 powiatów oświadczyło się już 40 przeciw założeniu Biura przeważnie dla braku środków finansowych, który to argument powtarza się ciągle bądź jako jedyny, bądź w połączeniu z innymi t. j. brakiem potrzeby Biura. Z tego powodu nie ma nadziei, aby w najbliższej przyszłości sieć Biur rozszerzała się, jak tego potrzeba wymaga. Co więcej, stwierdzić należy, że ilość Biur się zmniejsza, zamiast bowiem 26 powiatowych Biur, mamy w tej chwili tylko 21, gdyż 5 zostało po krótkim istnieniu zwiniętych.

W tem leży drugi argument, przemawiający za ukrajowieniem. Skoro bowiem samorząd powiatowy nie może podołać zadaniu z braku środków finansowych, to obowiązek ten musi przyjąć na siebie kraj. Wprawdzie ustawa z r. 1904 przewiduje subwencyonowanie Biur z funduszu krajowego, jednak subwencye te musiałyby być tak wydatne, że już lepiej objąć Biura wprost w zarząd kraju, zwłaszcza, skoro to z innych względów jest wskazanem i pożądanem.

Gdy z jednej strony momenty bardzo ważne wskazują jako jedyną drogę sarnacyi — ukrajowienie, tak z drugiej strony niema żadnych argumentów przemawiających przeciw temu. Interesy i potrzeby lokalne z natury rzeczy będą uwzględnione i zaspokojone najzupełniej także wtedy, gdy Biura będą zakładami krajowymi. Bez oparcia o warunki lokalne działanie Biur nie da się wogóle pomyśleć.

Tylko przez ukrajowienie da się wytworzyć potrzebną ilościowo i jakościowo organizacya Biur wyposażonych w doborowy, inteligentny i przywiązany personal, działający karnie, sprężysto i sprawnie pod jednolitem kierownictwem centralnego zakładu. Zapewne dałyby się pomyśleć jakieś częściowe reformy obecnej organizacyi, jednak byłyby to środki połowiczne, a rezultaty niepewne.

Zwracamy wreszcie uwagę na niektóre ważniejsze szczegóły przedłożonego projektu ustawy:

1. Dotychczas stosowaną nazwę „Biura“ zastąpiono nazwą „Urzędy“ pośrednictwa pracy. Praktyka wykazała, że nazwy „Biuro“ ludność robotnicza nie rozumie, a co więcej, nie zdaje sobie sprawy z różnicy między biurami prywatnymi a publicznymi. Zależy na tem, aby już w samym tytule zakład publiczny odróżniał się całkiem niewątpliwie od agentur prywatnych, które także posługują się firmą „biuro pośrednictwa pracy“ z dodatkiem „powiatowe“, a nawet „krajowe“, czego im zabronić nie można. Temu celowi odpowie najlepiej nazwa „Urząd“, która nie natrafi na trudności, gdyż już obecnie c. k. Namiestnictwo zatwierdziło w kilku wypadkach statut Biur, posługujących się tytułem Powiatowy względnie Okręgowy Urząd pośrednictwa pracy (Kraków, Nowy Sącz, Dąbrowa).

2. Ukrajowienie pośrednictwa pracy przejawia się w następujących zasadach:

- a) ilość, siedziba i okręgi działania urzędów pracy zależą od decyzji Wydziału krajowego (§. 4.);
- b) sposób ich funkcyonowania określa Wydział krajowy (§. 5.);
- c) personal mianuje Wydział krajowy (§. 3.);
- d) utrzymuje te urzędy fundusz krajowy (§. 2.);
- e) kierownictwo spoczywa w rękach krajowego Urzędu pracy, który jest organem Wydziału krajowego (§. 19b).

3. Jakkolwiek w zasadzie utrzymanie urzędów pracy ciąży na funduszu krajowym, to jednak projekt przerzuca część kosztów na Reprezentacye powiatowe względnie miast Lwowa i Krakowa. Mianowicie powiat obowiązany jest dostarczyć lokalu wraz z opałem i oświetleniem (§. 7.). Będzie to znaczną ulgą dla funduszu krajowego, nie będzie zaś wcale dotkliwym dla funduszu powiatowego. Lokal bowiem prawie zawsze znajdzie się w budynku Rady powiatowej. Obecnie istniejące Biura, (pomijając oświęcimskie, które założono poza siedzibą Rady po-

wiatowej) wszędzie, z jedynym wyjątkiem Łańcuta, umieszczone są w budynku Rady powiatowej. Dostarczenie zatem lokalu efektywnie nie obciąży funduszu powiatowego zupełnie lub tylko wyjątkowo. Koszt opału i oświetlenia jest nieznacznym. Zresztą nie jest czemś niesłusznem, jeżeli odejmując powiatom cały ciężar utrzymania Biur pracy, nałożony na nich obecną ustawą, żąda się od nich pewnego, nieznacznego przyczynienia.

Analogiczny obowiązek nakłada projekt na miasta Lwów i Kraków (§. 8.), a nadto jeszcze obowiązek zwrócenia funduszowi krajowemu połowy wydatków na personal Urzędów w tych miastach założonych. Znaczniejszy stopień przyczynienia się ze strony tych miast uzasadniony jest większą ich siłą finansową. Pomimo tego przyczynienia odniosa te miasta korzyść materialną w porównaniu z wydatkiem obecnym na Biura pracy, które muszą w całości same utrzymywać.

4. Wprowadzając system centralizacji, należało przewidzieć potrzebę organu lokalnego, któryby, znając z bezpośredniej obserwacji warunki i potrzeby miejscowe, informował o nich Wydział krajowy i wskazywał mu, w jaki sposób w danych warunkach lokalnych dałoby się osiągnąć najlepsze wyniki i funkcjonowanie Urzędu miejscowego coraz więcej ulepszać. Zadanie to mają spełnić miejscowe „Komisye pośrednictwa pracy“ (§. 10—16), złożone z delegatów Wydziału powiatowego (względnie Rady miejskiej), c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, względnie c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie i Wydziału krajowego. Komisye mają charakter organów doradczych; ich przewodniczący mają też funkcyę kontrolne (§. 11).

5. Organem centralnym w przyszłej organizacji będzie Krajowy Urząd pracy, istniejący bezpośrednio przy Wydziale krajowym, jako jego część składowa (§. 18—19). Będzie nim odpowiednio zreformowane obecne Krajowe Biuro pośrednictwa pracy.

Wydział krajowy wnosi:

./ Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ./ projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

St. Badeni, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Stanisław Dąbski, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . o organizacyi publicznego pośrednictwa pracy.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

§. 1.

Celem organizacyi publicznego pośrednictwa pracy, jako też celem roztoczenia opieki nad stałym i czasowym wychodźstwem poza granice kraju i państwa, zakładane będą w kraju Urzędy pośrednictwa pracy.

§. 2.

Urzędy pośrednictwa pracy są zakładami krajowymi.

Organizuje je i utrzymuje Wydział krajowy w granicach budżetu na ten cel przez Sejm uchwalonego, kosztem funduszu krajowego z przyczynieniem się powiatów względnie miast, w §§. 7. i 8. określonym.

§. 3.

Personal urzędniczy i służbowy mianuje Wydział krajowy w ramach etatu przez Sejm uchwalonego.

§. 4.

Ilość Urzędów pośrednictwa pracy, ich siedziby i okręgi działalności oznacza Wydział krajowy.

§. 5.

Szczegółowe przepisy o sposobie funkcyonowania Urzędów pośrednictwa pracy określi instrukcja, którą wyda Wydział krajowy drogą rozporządzenia.

§. 6.

Urzędy pośrednictwa pracy spełniają swoje zadanie wobec szukających pracy względnie wychodźców bezpłatnie.

Ewentualne opłaty od szukających pracy względnie wychodźców mogą być w przyszłości wprowadzone w drodze uchwały sejmowej.

Od pracodawców mogą być pobierane opłaty za skuteczne pośrednictwo.

Wysokość opłat, które nie mogą być na zysk obliczone, oznacza Wydział krajowy.

Opłaty wpływają do funduszu krajowego i służą na opędzenie kosztów utrzymania Urzędów pośrednictwa pracy.

§. 7.

Reprezentacya powiatu, w którego okręgu założono Urząd pośrednictwa pracy, obowiązana jest przyczyniać się do kosztów jego utrzymania przez dostarczenie odpowiedniego lokalu biurowego wraz z dostatecznym opałem i oświetleniem.

Wydział krajowy według własnego uznania orzeka, czy lokal dostarczony jest odpowiednim, jakoteż czy ilość i jakość opału i oświetlenia jest wystarczającą.

Od wyżej określonego obowiązku może Reprezentacya powiatu uwolnić się w całości lub w części przez uiszczenie w gotówce rocznego ryczałtu, którego wysokość oznaczy Wydział krajowy.

§. 8.

W taki sam sposób (§. 7.) obowiązane są Reprezentacye miast Lwowa i Krakowa przyczyniać się do utrzymania Urzędów pośrednictwa pracy, w tych miastach założonych.

Ponadto zaś Reprezentacye tych miast obowiązane są pokrywać połowę wydatków poniesionych na personal urzędniczy i służbowy tychże Urzędów. Wyplata przypadającej na Reprezentacyę miasta z tego tytułu kwoty nastąpi corocznie z dołu na podstawie wykazu odnośnych wydatków, przedłożonego przez Wydział krajowy.

§. 9.

Gdyby Reprezentacya powiatu względnie miast Lwowa i Krakowa nie dopełniła obowiązku w §. 7. względnie w §. 8. określonego, wówczas odnośne wydatki zostaną pokryte zaliczkowo z funduszu krajowego, a następnie Wydział krajowy wstawi te należności w budżet powiatowy lub miejski i nałoży na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 10.

Przy każdym Urzędzie pośrednictwa pracy utworzoną zostanie Komisya pośrednictwa pracy.

Komisyja jest organem doradczym Wydziału krajowego we wszystkich sprawach mających związek z zadaniami Urzędu pośrednictwa pracy. W szczególności jest obowiązkiem Komisji udzielać Wydziałowi krajowemu swej opinii w sprawach, w których tego zażąda, jakoteż przedkładać samoistnie wnioski mające na celu jak najskuteczniejszą działalność Urzędu pośrednictwa pracy ze stanowiska lokalnych warunków i potrzeb.

§. 11.

Przewodniczącemu Komisji służy zarazem prawo wglądania w czynności Urzędu pośrednictwa pracy i nadzoru w granicach obowiązujących Urząd przepisów i rozporządzeń.

§. 12.

W skład Komisji Urzędu pośrednictwa pracy, wyjąwszy Urzędy we Lwowie i Krakowie, (§. 13.) wchodzi:

- a) jeden delegat mianowany przez Wydział powiatowy, w którego okręgu Urząd istnieje,
- b) jeden delegat mianowany przez Komitet c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, względnie c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie,
- c) dwóch delegatów mianowanych przez Wydział krajowy.

§. 13.

We Lwowie i w Krakowie wchodzi w skład Komisji:

- a) pięciu delegatów mianowanych przez Radę miejską,
- b) jeden delegat mianowany przez Wydział powiatowy,
- c) jeden delegat mianowany przez Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, względnie c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie,
- d) pięciu delegatów mianowanych przez Wydział krajowy o ile możności z pośród przedstawicieli warstw robotniczych.

§. 14.

Przewodniczącego Komisji mianuje Wydział krajowy z pośród członków Komisji.

Uchwały Komisji zapadają większością głosów obecnych. W razie równości głosów staje się uchwałą to zdanie, za którym głosował przewodniczący.

§. 15.

Gdyby która z wymienionych w §§. 12. i 13. władz lub instytucji zaniechała mianować swego delegata do Komisji, wówczas w jego miejsce zamianuje brakującego członka Komisji Wydział krajowy.

Mandat członków Komisji trwa trzy lata. W razie ustąpienia członka przed upływem trzechlecia, należy skład Komisji uzupełnić.

§. 16.

Szczegółowe postanowienia o prawach i obowiązkach Komisji i jej przewodniczącego, jakoteż o sposobie jej funkcjonowania określi instrukcja, którą wyda Wydział krajowy drogą rozporządzenia.

§. 17.

Zwierzchności gmin i przełożeństwa obszarów dworskich, jakoteż Wydziały powiatowe obowiązane są współdziałać

z Urzędami pośrednictwa pracy w skutecznym wykonywaniu ich zadań w sposób określony zarządzeniami Wydziału krajowego.

§. 18.

Przy Wydziale krajowym założonym zostanie Krajowy Urząd pracy jako fachowy organ Wydziału krajowego dla wszystkich spraw wynikających z wykonania niniejszej ustawy. Wewnętrzna organizację Krajowego Urzędu pracy określi Wydział krajowy.

§. 19.

W szczególności jest zadaniem Krajowego Urzędu pracy:

a) opracowywać i przedkładać wnioski we wszystkich sprawach, w których Wydział krajowy z mocy niniejszej ustawy powołanym jest do wydawania rozporządzeń i zarządzeń;

b) przeprowadzać w myśl uchwał i poleceń Wydziału krajowego organizację Urzędów pośrednictwa pracy, kierować nimi i nadzorować je, jakoteż w ogóle czuwać nad ich rozwojem;

c) utrzymywać ewidencję popytu i podaży pracy oraz zbierać informacje o stosunkach zarobkowych i udzielać ich do wiadomości i użytku Urzędów pośrednictwa pracy, oraz osób interesowanych;

d) dążyć do wyrównania popytu i podaży pracy między poszczególnymi Urzędami;

e) badać stosunki oraz zbierać wiadomości dotyczące wychodźstwa z kraju i w sposób odpowiedni je ogłaszać do wiadomości powszechnej oraz spełniać funkcję bezpłatnego biura informacyjnego w sprawach emigracyjnych;

f) spełniać funkcję bezpłatnego biura porady prawnej w sprawach robotniczych;

g) ogłaszać corocznie drukiem sprawozdania z działalności swojej i istniejących Urzędów pośrednictwa pracy.

§. 20.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Powiatowe i miejskie Biura pośrednictwa pracy, założone na zasadzie ustawy z 16. marca 1904 Nr. 56 Dz. u. kraj. pozostają czynne aż do chwili, gdy z mocy uchwały Wydziału krajowego (§. 4.) zostaną bądź zwinięte bądź zreorganizowane na zasadzie niniejszej ustawy.

§. 21.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych, handlu i rolnictwa.